

1. ΓΑΛΑΖΙΑ ΠΑΤΡΙΔΑ Η ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΕΝΟΣ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΥ ΔΟΓΜΑΤΟΣ

Μέσο: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 18/06/2023 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 18/06/2023

Σελίδα: 1

ΑΝΑΛΥΣΗ

«Γαλάζια Πατρίδα», η ανατομία ενός επιθετικού δόγματος

Τέσσερις ειδικοί, οι Αλέξανδρος Διακόπουλος, Πέτρος Λιάκουρας, Κώστας Υφαντής, Κωνσταντίνος Φίλης, αναλύουν το δόγμα της Τουρκίας στη θάλασσα σε όλες τις ιστορικές, νομικές και γεωπολιτικές πτυχές του. Το χρονικό των διεκδικήσεων τα τελευταία 50 χρόνια. **Σελ. 14-15**

1. ΓΑΛΑΖΙΑ ΠΑΤΡΙΔΑ Η ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΕΝΟΣ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΥ ΔΟΓΜΑΤΟΣ

Μέσο: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 18/06/2023 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 18/06/2023

Σελίδα: 14

Μισός αιώνας διεκδικήσεων στο Αιγαίο και την Αν. Μεσόγειο

Η σταδιακή κλιμάκωση των απαιτήσεων της Αγκυρας έναντι της Ελλάδος

1973
1η Νοεμβρίου

Δημοσιεύονται στην τουρκική Εφημερίδα της Κυβερνήσεως άδειες προς την ΤΡΑΟ για έρευνες κοιτασμάτων υδρογονανθράκων στο Βόρειο Αιγαίο, από Σαμοθράκη, Λήμνο, Άγιο Ευστράτιο έως βόρεια των Ψαρών και της Χίου εγκλωβίζοντας τη Λέσβο.

1974
18η Ιουλίου

Δημοσίευση νέων συμπληρωματικών αδειών προς την ΤΡΑΟ για έρευνες κοιτασμάτων υδρογονανθράκων μεταξύ Ρόδου και Καστελλόριζου.

1996
Ιανουάριος

Επεισόδιο στα Ιμια. Εκδήλωση του νεοπαγούς τουρκικού θεωρήματος περί αδιευκρίνιστης κυριαρχίας («γκρίζες ζώνες») θαλάσσιων σχηματισμών στο Αιγαίο που δεν κατονομάζονται στις συνθήκες.

2009
Ιούλιος

Στην τουρκική Εφημερίδα της Κυβερνήσεως δημοσιεύθηκαν άδειες για έρευνες κοιτασμάτων νοτίως του Καστελλόριζου σε περιοχές που διεκδικεί η Ελλάδα.

2010

Σε power point του τουρκικού ΥΠΕΣ (στο διαδικτυακό απεικονίζονται διεκδικήσεις της Τουρκίας στην Αν. Μεσόγειο έως τον 28ο μεσημβρινό (με μερική επίπλευση της Ρόδου).

Των **ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΔΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ,**
ΠΕΤΡΟΥ ΔΙΑΚΟΥΡΑ,
ΚΩΣΤΑ ΥΦΑΝΤΗ,
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ

Βασικό στοιχείο της γεωπολιτικής κατεύθυνσης της σημερινής Τουρκίας είναι ο θαλάσσιος χώρος. Εντούτοις, η θάλασσα δεν ήταν ποτέ μεταξύ των κρίσιμων στρατηγικών προτεραιοτήτων της ύστερης Οθωμανικής Αυτοκρατορίας ούτε της κεμαλικής Τουρκίας των πρώτων χρόνων, γι' αυτό και παρά την οριστική απώλεια των νησιών του Αιγαίου, η Λωζάννη είχε θεωρηθεί και αντιμετωπιστεί αρχικά ως επιτυχία και είχε προβληθεί στο εσωτερικό ως τέτοια. Αυτό οφειλόταν σε σημαντικό βαθμό και στην ιστορική ταυτότητα του τουρκικού έθνους ως κατά βάση χερσαίου. Ακόμη και ο νομαδικός χαρακτήρας των Οθωμανών εξελίχθηκε σε εγκατεστημένο αγροτο-κτηνοτροφικό και η επιδίωξη της θαλάσσιας κυριαρχίας με τη χρησιμοποίηση κατά κύριο λόγο μουσουλμάνων πειρατών υπήρξε εφήμερη και διακόπηκε με τη Ναυμαχία της Ναυπάκτου [1571]. Από τις αρχές της δεκαετίας του 1970, όμως, αυτό άρχισε να αλλάζει. Η ανάπτυξη των τεχνικών δυνατοτήτων αντίληψης πετρελαίου στον θαλάσσιο χώρο, η ανακάλυψη και εκμετάλλευση του κοιτάσματος του Πρίνου στο Αιγαίο και οι διεργασίες για τη νέα Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας σήμαναν συναγερμό στις τουρκικές πολιτικο-στρατιωτικές ελίτ. Ξαφνικά, η Τουρκία άρχισε να «ασφυκτιά»

Ο χάρτης που προβάλλει τον μεγαλοιδεασμό της «Γαλάζιας Πατρίδας», με αξιώσεις στο Αιγαίο, στην Ανατολική Μεσόγειο και στη Μάυρη Θάλασσα.

Πίσω από το δόγμα της «Γαλάζιας Πατρίδας»

Η ιστορική, νομική και γεωπολιτική ανατομία της τουρκικής «μεγάλης ιδέας» και πώς πρέπει να την αντιμετωπίσει η Αθήνα

Εξά στο εσωτερικό και να εγκλωβίζει την αντιπολίτευση σε μια συζήτηση από την οποία μόνο αυτός κερδίζει πολιτικά, καθώς δεν αφήνει περιθώριο αμφισβή-

φερειακή μεγάλη δύναμη. Ο πρώην πρωθυπουργός και υπουργός εξωτερικών Νταβούτογλου, με το γνωστό θεωρητικό πόνημα περί στρατηγικού βάθους, απεδί-

τεράστιας ΑΟΖ, «βλέπει» τη δι-ασύνδεση με τους γεωπολιτικούς χώρους εκτός της Ανατολικής Μεσογείου. Έτσι, έχει στρατιωτικές εγκαταστάσεις και παρου-

όσους εμποδίζουν την αδιατάρακτη εφαρμογή της.

Οι κίνδυνοι

Για την Ελλάδα και την Κυπρι-

τολική Μεσόγειο. Οι προσφορές της προς το Κάιρο, π.χ. για να ακυρώσει την οριοθέτηση με τη Λευκωσία και να δεχθεί διμερή με την Αγκυρα, όπως και το τουρκολιβικό, επιβεβαιώνουν τα παραπάνω. Εν κατακλείδι, η Τουρκία επιδίωξε διά του εκφοβιστικού μαχηματισμού ενός χάρτη (της «Γαλάζιας Πατρίδας») που μόνον αυτή και κάποιος στη Λιβύη αναγνωρίζουν να ανατρέψει τις εις βάρος της ισορροπίες στην Ανατολική Μεσόγειο (έχοντας πρώτα διαρρήξει τις σχέσεις της με Ισραήλ και Αίγυπτο) και να διεκδικήσει έναν αναβαθμισμένο ρόλο με ηγετικό πρόσημο.

Εύλογα το δικαίωμα για την Ελλάδα είναι θεμελιώδες, γιατί στρέφεται κατά των ζωτικών της συμφερόντων. Δυστυχώς την αποκόπη από την Ανατολική Μεσόγειο, της αρνείται κάθε δικαίωμα σε θαλάσσιες ζώνες ανατολικά του 25ου μεσημβρινού και ουσιαστικά υπάγει τα ελληνικά νησιά στη θάλασσα δικαιοδοσία της Τουρκίας! Σε αυτό το πλαίσιο, το στρατηγικό όραμα της «Γαλάζιας Πατρίδας» βασίζεται σε μια εγγενώς милитарιστική λογική, που προτάσσει τη χρήση ή την απειλή χρήσης βίας. Η «Γαλάζια Πατρίδα» επιπέχει, ιδεολογικοποιεί και μετεξελίσσει το casus belli.

Ακόμη όμως και αν η Αγκυρα δεν σκοπεύει στο ορατό μέλλον να προχωρήσει στην υλοποίησή της, ακόμα και αν τη χρησιμοποιεί για να υπερκερδίσει αυτό που προσλαμβάνει ως απόπειρα αποκλεισμού της, ακόμα και αν είναι ένα διαπραγματευτικό εργαλείο για να καθίσει η Τουρκία στο τραπέζι από θέση ισχύ-

1. ΓΑΛΑΖΙΑ ΠΑΤΡΙΔΑ Η ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΕΝΟΣ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΥ ΔΟΓΜΑΤΟΣ

Μέσο: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 18/06/2023 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 18/06/2023

Σελίδα: 14

από την ελληνική κυριαρχία στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου και των Δωδεκανήσιων. Εκτοτε, η τουρκική στρατηγική έναντι της Ελλάδας εστιάστηκε στο «πλάσιμο αυτού του κλοιού» και στη διεκδίκηση του μισού Αιγαίου Πελάγους.

Η «Γαλάζια Πατρίδα» προβάλλεται ως υπόβαθρο γεωπολιτικών διεκδικήσεων και γρήγορα γίνεται εξαιρετικά δημοφιλής στις τάξεις των τουρκικών Ενόπλων Δυνάμεων. Από το 2006 ανώτατοι αξιωματικοί του τουρκικού πολεμικού ναυτικού υιοθετούν και χρησιμοποιούν τον όρο «Γαλάζια Πατρίδα» για να υποδηλώσουν την ανάγκη η Τουρκία να διεκδικήσει και να υπερασπιστεί μια μεγάλη σε εύρος Αποκλειστική Οικονομική Ζώνη (ΑΟΖ), αμφισβητώντας α priori την ελληνική κυριαρχία και τα ελληνικά και κυπριακά κυριαρχικά δικαιώματα στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο. Την ίδια στιγμή, απορρίπτει επί της αρχής η δικαιοδοσία των διεθνών δικαιοδοτικών οργάνων και άρα η δυνατότητα δικαστικής επίλυσης της ελληνοτουρκικής διαφοράς.

Θα περάσει περίπου μία δεκαετία πριν «κατοχυρωθεί» ως θεωρητικό πλαίσιο με στρατηγικές διαστάσεις στο επιχειρησιακό πλαίσιο μιας μεγάλης ναυτικής άσκησης το 2019. Η άσκηση Mavi Vatan 2019 έλαβε χώρα στη Μαύρη Θάλασσα, στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο σε μια εντυπωσιακή επίδειξη επιχειρησιακών ικανοτήτων του τουρκικού πολεμικού ναυτικού. Εκτοτε, η «Γαλάζια Πατρίδα» έχει ως βασικό αλλά όχι μοναδικό εκφραστή τον Ερντογάν και θεωρείται το θεμέλιο του τουρκικού περιφερειακού ακτιβισμού, ασκώντας επίδραση στις τουρκικές στρατιωτικές, πολιτικές, οικονομικές, αλλά και σε μεγάλη μερίδα των ακαδημαϊκών elite. Επιπλέον, για τον Τούρκο πρόεδρο είναι μια εννοιακή και άκρως αποτελεσματική πλατφόρμα που του επιτρέπει να σταθεροποιεί τη συμμαχία του με την εθνικιστική Ακροδε-

ψη της «οράματός» του για τη «Νέα Τουρκία». Καθίσταται έτσι ο πιο «πατριώτης» ανάμεσα στους «πατριώτες».

Ο «αιώνας της Τουρκίας»
Το ιδεολόγημα της «Γαλάζιας Πατρίδας» αποτελεί την ενοποίηση σε ένα ολιστικό σχέδιο των κατάρτισης και εντάσσεται στην προβλεπόμενη νεοοθωμανική ατζέντα των Ερντογάν. Αφορά στη μεθόδευση της επανάκαμψης της σύγχρονης Τουρκίας στους ευρύτερους γεωγραφικούς χώρους όπου ιστορικά επήρσε και κυριαρχούσε ή διεκδικούσε την ηγεμονία η Οθωμανική Αυτοκρατορία. Η «Γαλάζια Πατρί-

Μεθοδεύει την επανάκαμψη της σύγχρονης Τουρκίας στους ευρύτερους γεωγραφικούς χώρους όπου ιστορικά επιδρούσε ή κυριαρχούσε η Οθωμανική Αυτοκρατορία.

δα» υπερκαλύπτεται ήδη από τον «αιώνα της Τουρκίας», που είναι ο μεγεθυντικός φακός του τουρκικού εθνικισμού. Είναι εξόχλου γνωστό ότι ο Ερντογάν έστρεψε την παραδοσιακή κατεύθυνση του κεραλισμού από την Ευρώπη κυρίως (ειδικά κατά τον Ψυχρό Πόλεμο) προς τον μουσουλμανικό κόσμο, αλλά και την Ασία, τόσο πολιτιστικά όσο και γεωπολιτικά, ακόμη και οικονομικά.

Στην περίοδο Ερντογάν, ειδικά από το 2013 και μετά, η στρατηγική της χώρας του απέκτησε «ευρασιατικά» χρώα. Η Τουρκία δεν έβλεπε τον εαυτό της πλέον ως περιφέρεια (του δυτικού χώρου), αλλά ως κέντρο σε ένα μεγάλο και κρίσιμο γεωπολιτικό σύστημα. Δεν της αρκούσε να είναι περιφερειακή δύναμη, αλλά ήθελε να επιβληθεί ως διαπερι-

την παρακμή της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στην απόλυτη ελέγχου των θαλασσών και επισημάνει ότι γι' αυτόν τον λόγο η Τουρκία θα έπρεπε να εξασφαλίσει συνεχή και ενεργό παρουσία πολεμικού και εμπορικού στόλου από τη Μαύρη μέχρι την Ερυθρά Θάλασσα, μετέπειτα δε, επεξέτεινε την παρουσία αυτή μέχρι τον Ινδικό Ωκεανό. Μάλιστα, σε σχετική αποστολή του, είχε αναφέρει πως οι τουρκικές κυβερνήσεις οι οποίες κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου άρπασαν τα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου στα χέρια των Ελλήνων ήταν ασυγχώρητες.

Ο Νταβούτογλου έβλεπε την Ανατολία ως κόμβο μεταξύ Ευρώπης, Αφρικής και Ασίας. Η Ανατολική Μεσόγειος διαδραματίζει παρόμοιο ρόλο στη «Γαλάζια Πατρίδα», καθώς εκτείνεται μεταξύ της λεκάνης της Μεσογείου, της Μέσης Ανατολής και του χώρου του Ινδο-Ειρηνικού. Αν και αρχικά θεωρήθηκε από εξωτερικούς παρατηρητές ότι αποτελεί έκφραση των τουρκικών διεκδικήσεων επί των ενεργειακών αποθεμάτων στην Ανατολική Μεσόγειο, το όραμα της «Γαλάζιας Πατρίδας» είναι διηπειρωτικό, αν όχι παγκόσμιο. Η εκμετάλλευση των φυσικών πόρων είναι μόνο ένα μέρος του σχεδίου, του οποίου άπώτερος στόχος είναι ο έλεγχος των ανατολικών θαλασσίων οδών διαμετακόμισης προς την Ευρώπη. Η ιστορική θεμελίωση του δόγματός είναι η άποψη ότι για να ανακτήσει η Τουρκία τη θέση που της αξίζει, πρέπει να αποκτήσει θαλάσσια ισχύ. Κύριο εμπόδιο στην υλοποίησή της αποτελούν τα κυριαρχικά δικαιώματα της Ελλάδας και της Κύπρου, γι' αυτό και στρέφεται καταρχάς ολοκληρωτικά εναντίον τους.

Η επιχειρησιακή διάσταση

Εκτός από τη θεωρητική της διάσταση, η «Γαλάζια Πατρίδα» νοσηματοδοτείται και στο επιχειρησιακό επίπεδο. Η Τουρκία, πέρα από τη διεκδίκηση μιας

οσία στο Κατάρ, στη Λιβύη, στη Σομαλία, στη Συρία, στο Ιράκ και βεβαίως υπάρχουν τα στρατεύματα κατοχής στην Κύπρο. Τα τελευταία 10 χρόνια έχει αποκτήσει και χρησιμοποιεί δικά της ερευνητικά σκάφη και γεωτρόπια χωρίς να έχει ανάγκη την τεχνολογία και τις ικανότητες τρίτων. Το πιο σημαντικό, όμως, είναι το ναυπηγικό πρόγραμμα του τουρκικού πολεμικού ναυτικού, που βρίσκεται σε εξέλιξη και στοχεύει να καλύψει τις ανάγκες του δόγματός με εθνικά μέσα και πόρους. Πάνω από 15 σύγχρονες μονάδες θα ενταχθούν στο τουρκικό ναυτικό μέχρι το 2027, εκτός από τα γερμανικά κατασκευής υποβρύχια, το ελικοπτεροφόρο Anadolu (που τόσο «έπαιξε» στην προεκλογική καμπάνια του προέδρου) και τα αεροσκάφη ναυτικής συνεργασίας. Η Τουρκία εν ολίγοις εκσυγχρονίζει το πολεμικό της ναυτικό και χιτίζει ικανότητες προβολής ναυτικής ισχύος. Ο Αλφρεντ Μαχάν ξαναγίνεται επικαιρός.

Τούρκος αναλύτης με τους οποίους επικοινωνήσαμε επέμειναν πως η Αγκυρα δεν θα προχωρήσει –ήταν τουρκολιβυκού μνημονίου το οποίο θέλει να διατηρήσει με νύχια και με δόντια– στην υλοποίησή της, αλλά μέσω της «Γαλάζιας Πατρίδας» προβάλλει με σαφήνεια τις κόκκινες γραμμές της σε Αιγαίο και Ανατολική Μεσόγειο. Οι οποίες, πάντως, αποδείχθηκαν «ευέλικτες» και τρωτές όταν η Τουρκία δεν μπόρεσε να αντιδράσει στην ελληνοαιγυπτιακή συμφωνία οριοθέτησης. Επομένως, λόγω του μαζικισμού της και της αντίθεσης και άλλων περιφερειακών δρώντων, δεν είναι απολύτως υπερασπίσιμη. Όταν όμως απεικονίζεται στον χάρτη της «Γαλάζιας Πατρίδας», το σύνολο των διεκδικήσεων της γίνεται, που συνενώνονται κάτω από τη μεγάλη ιδέα του «τουρκικού αιώνα», ακόμη και αν έξι στους δέκα Τούρκους την αγνοούν ως έννοια, εν τώλει αντιλαμβάνονται ως εκθρόνιση/αντιπάλους

ακή Δημοκρατία, το μεγάλο έρωτα είναι αν η «Γαλάζια Πατρίδα» είναι ένα αδιαπραγμάτευτο ιδεολογικό πρόταγμα ή μια περισσότερο ευέλικτη γεωστρατηγική προτίμηση, που μπορεί να είναι ανοικτή σε προσαρμογές στο πλαίσιο μιας περιφερειακής διευθέτησης, αντικείμενο εν τέλει αμοιβαία ανεκτών συμβιβασμών. Στην πρώτη περίπτωση, τα περιθώρια συνεννόησης και διαπραγματεύσεων με την τουρκική πλευρά είναι ελάχιστα. Η «Γαλάζια Πατρίδα» είναι πρωτίτως, αν όχι αποκλειστικά, μια απόλυτη απόρριψη των ελληνικών και κυπριακών νομιμικών θέσεων και ένας σφετερισμός κυριαρχικών δικαιωμάτων, εκ-

Βασίζεται σε μια εγγενώς μιλитарιστική λογική, που προτάσσει τη χρήση ή την απειλή χρήσης βίας και ιδεολογικοποιεί το casus belli.

μη και κυριαρχίας του Ελληνισμού. Είναι ακόμη μια επιθετική απάντηση στον «νόμο Μανιάτη» και στον «Χάρτη της Σεβίλλης», παρότι ο δεύτερος δεν αποτελεί επίσημη ελληνική θέση, καθώς και στις διάφορες πολυμερείς περιφερειακές πρωτοβουλίες, οι οποίες θεωρεί πως αποσκοπούν στην περιθωριοποίησή της. Εκοινώσας, λοιπόν, ως βάση τη «Γαλάζια Πατρίδα», η Αγκυρα επιδιώκει: α) να μην αποκλειστεί από την κατανομή πόρων και να έχει λόγο στα περισσότερα από τα σχέδια μεταφοράς ενέργειας, β) να προκαλέσει ακινησία στα τριμερή σχήματα με επίκεντρο την Ελλάδα και την Κύπρο, υπό τις ευλογίες των ΗΠΑ, γ) να μην εξοβελιστεί από τα συνεργατικά σχήματα, ασφάλειας, ενεργειακά και γεωπολιτικά, στην Ανα-

τομία της Τουρκίας, που είναι περισσότερο επικίνδυνη για εμάς. Η εμπειρία έχει δείξει πως οι διάφορες καινοφανείς θεωρίες της Τουρκίας, όπως αυτή των «γκρίζων ζωνών», με τον καιρό εμπνέονται και σκληραίνουν. Οι «γκρίζες ζώνες», από «αμφισβητούμενες» κυριαρχίας αρχικά, έχουν πλέον γίνει «τουρκικές». Οι εκάστοτε θέτες διεκδικήσεις απλώς προοιτιούνται στις προηγούμενες και τις συμπληρώνουν. Με τη «Γαλάζια Πατρίδα» έχουμε πλέον μια ολοκληρωμένη εικόνα των τουρκικών αξιώσεων. Πρόκειται για ένα εθνικιστικό, αναθεωρητικό και επιθετικό ιδεολόγημα. Μια ωρολογιακή βόμβα, την οποία οι κατάλληλες συμμαχίες, η αναπαικτική και η απειλή αλλά και μία σκληρή και αποτελεσματική διαπραγμάτευση θα αφοσιώσουν. Όπως έχει συμβεί στο παρελθόν με τις διεκδικήσεις της γειτονίας, αν τις αφήσουμε να ωριμάσουν, θα γιναντιωθούν, δίνοντας αυτοπειοίηση στην Τουρκία για τη δημιουργία παράνομων τελεφετώνων, τύπου τουρκολιβυκού συμφώνου.

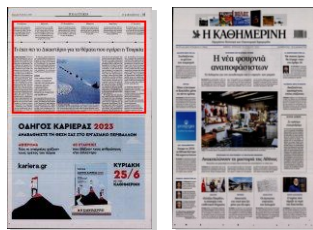
Με αυτά τα δεδομένα, ποιες είναι οι επιλογές της Αθήνας; Όσο η Αγκυρα δεν εγκαταλείπει τον μαζικολογικό χαρακτήρα του δόγματός, τα περιθώρια αισιοδοξίας είναι ελάχιστα. Οι άξονες της ελληνικής στρατηγικής όπως διαμορφώθηκαν μετά το 1974 ισχύουν απολύτως. Από τη μία ισχυρές και σύγχρονες ένοπλες δυνάμεις, που θα υπηρετούν ένα αξιόπιστο και οικονομικά βιώσιμο αποτρεπτικό δόγμα. Την ίδια στιγμή, συνεργασίες και συμμαχίες που ενισχύουν το διπλωματικό μας εκτόπισμα και ενίσχυση συντελεστών ισχύος, όπως η οικονομία. Ο δεύτερος άξονας είναι ένα ολοκληρωμένο σχέδιο πλήρους εξομάλυνσης το οποίο θα αποσκοπεί στην εξουδετέρωση των τουρκικών μαζικολογικών, επακροδίων στη λογική των αμοιβαίων κερδών. Μια δύσκολη ισορροπία, που η ελληνική διπλωματία έχει αποδείξει ότι μπορεί να υποστηρίξει.

1. ΓΑΛΑΖΙΑ ΠΑΤΡΙΔΑ Η ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΕΝΟΣ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΥ ΔΟΓΜΑΤΟΣ

Μέσο: ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 18/06/2023 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 18/06/2023

Σελίδα: 15

2018 Οκτώβριος	2019 Μάρτιος	2019 27 Νοεμβρίου	2020 Μάρτιος	2020 Απρίλιος	2021 13 Ιουλίου
Δημοσίευση χάρτη σχεδιασμού οριοθέτησης υφαλοκρηπίδας μεταξύ Τουρκίας και Λιβύης. Τον ίδιο μήνα ο υπουργός Άμυνας Χουλουσί Ακάρ παρουσιάζει χάρτη της «Γαλάζιας Πατρίδας».	Επιστολή προς τον γ.γ. του ΟΗΕ καταδεικνύει τα όρια διεκδικήσεων της Τουρκίας από τον 32ο έως τον 28ο μεσημβρινό (τέμνει τη Ρόδο), ό,τι εκλαμβάνει κατά την άποψη της ως υφαλοκρηπίδα εκτεινόμενη μονομερώς μέχρι τη μέση γραμμή με την Αίγυπτο.	Σύναψη του παράνομου τουρκολιβυκού μνημονίου οριοθέτησης υφαλοκρηπίδας/ΑΟΖ, επικερώνοντας να ακυρωθεί τη νόμιμη επίθρηια των νησιών σε αυτές τις ζώνες στην Αν. Μεσόγειο.	Κατάθεση συντεταγμένων με τα εξωτερικά όρια υφαλοκρηπίδας πέρα από τα όρια της τουρκολιβυκής οριοθέτησης συνδέοντας την με το Αιγαίο.	Δημοσίευση αιτήσεων ΤΡΑΟ για χορήγηση αδειών εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων στην τουρκική περιοχή της παράνομης τουρκολιβυκής οριοθέτησης.	Με επιστολή προς τον γ.γ. του ΟΗΕ η Τουρκία προωθεί τον ισχυρισμό ότι τα νησιά θα είναι υπό αμφισβήτηση όσο ο όρος της αποστρατωτικοποίησης τους παραβιάζεται.

Τι έχει πει το Δικαστήριο για τα θέματα που εγείρει η Τουρκία

Η «Γαλάζια Πατρίδα» συνιστά μείγμα διεκδικήσεων για να καταδείξει πως η Τουρκία αντιλαμβάνεται τη χρήση και την οριοθέτηση των θαλασσιών ζωνών. Βεβαίως, δεν αφορά σε κυριαρχία κλειστής θάλασσας, γιατί θα αντέκειτο στην αρχή της ελευθερίας της θάλασσας, που τόσο επικαλείται η Τουρκία. Εκ πρώτης όψεως είναι αναγκαίο να διευκρινιστεί εάν σύμφωνα με τον χάρτη τα νησιά δικαιούνται και πόση αιγιαλίτιδα ζώνη. Διότι, εν τω μεταξύ, στη ροή των εξελίξεων έχει παρεμβληθεί ο ισχυρισμός ότι τα νησιά θα τελούν υπό αμφισβήτηση όσο δεν τηρείται το καθεστώς αποστρατωτικοποίησης, που κατά την Τουρκία ήταν όρος της κυριαρχίας. Στον χάρτη επιπλέον διερευνάται εάν το εύρος της αιγιαλίτιδας έχει μειωθεί από τα 6 ν.μ., ώστε οι τουρκικές ακτές να απολαύουν του εύρους υφαλοκρηπίδας που αναλογεί στην έκταση και την προβολή τους. Και αυτό επειδή η Τουρκία σε ανύποπτο χρόνο έχει επικαλεστεί το επιχείρημα ότι η ευθυδικία είναι μέθοδος και για την οριοθέτηση της αιγιαλίτιδας ζώνης σε θάλασσες όπως το Αιγαίο.

Η Αγκυρα, χρησιμοποιώντας την τουρκολιβυκή οριοθέτηση, θεωρεί ότι δεν δεσμεύεται να διαπραγματευθεί με την Αθήνα για να καθορίσει τις περιοχές άσκησης κυριαρχικών δικαιωμάτων υφαλοκρηπίδας/ΑΟΖ στην Ανατολική Μεσόγειο. Στο Αιγαίο προβάλλει την απαίτηση οριοθέτησης μονομερώς ή διμε-

Όσο υπάρχει διένεξη, υπάρχει υποχρέωση αποχής από μονομερείς ενέργειες έρευνας υφαλοκρηπίδας, γιατί εμποδίζουν τη δυνατότητα συμφωνίας για οριοθέτηση.

ρώς υφαλοκρηπίδας μεταξύ των δύο αντικείμενων ηπειρωτικών ακτών. Τα νησιά για την Τουρκία ή δεν δικαιούνται υφαλοκρηπίδα ή επειδή κείνται στη «λάθος πλευρά», ενθουλακώνονται. Υπάρχει μια τρίτη παράμετρος, ότι εμποδίζουν λόγω της θέσης τους τις ακτές από προβολή διεκδική-

Η «Γαλάζια Πατρίδα» «κατοχυρώθηκε» ως θεωρητικό πλαίσιο με στρατηγικές διαστάσεις στο επιχειρησιακό πλαίσιο μιας μεγάλης ναυτικής άσκησης το 2019. Η άσκηση Mavi Vatan 2019 έλαβε χώρα στη Μαύρη Θάλασσα, στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο σε μια εντυπωσιακή επίδειξη επιχειρησιακών ικανοτήτων του τουρκικού πολεμικού ναυτικού.

σεων. Και οι τρεις ανωτέρω περιπτώσεις έχουν κριθεί δικαστικά. Ως προς την πρώτη περίπτωση –με την απόφαση Νικαράγουας/Κολομβίας (2012)– κάθε νησί έχει δικαιώματα τα οποία δεν μπορεί εξ ορισμού να στερηθεί. Ως προς τη δεύτερη, το ίδιο Δικαστήριο έχει απορρίψει το τουρκικό επιχείρημα, γιατί έχει κρίνει ότι κανένα νησί δεν ενθουλακώνεται αντίθετα, υπολογίζεται με βάση τις μεθόδους που έχει επεξεργαστεί και την αναλογία των ακτών. Τα ίδια ισχύουν τρωμένων των αναλογιών και για την τρίτη περίπτωση. Συνεπώς, η Τουρκία δεν μπορεί να κρίνει την τύχη των νησιών ως προς την οριοθέτηση ούτε να προεξοφλήσει τις διεκδικήσεις της Ελλάδας χωρίς συναινετική διευθέτηση ή δικαστική απόφαση.

Η διαμαρτυρία της Ελλάδας έχει δημιουργήσει διένεξη και η Τουρκία έχει την υποχρέωση να διαπραγματευθεί την οριοθέτηση είτε με συμφωνία είτε με δικαστική διευθέτηση. Το Δικαστήριο έχει τονίσει ότι όπου επικαλύπτονται οι προβολές των ακτών, δεν επιτρέπονται μονομερείς οριοθετήσεις για την άσκηση κυριαρχικών δικαιωμά-

των. Η κατάθεση συντεταγμένων ή χαρτών δεν συνιστά ουσιαστικό τίτλο οριοθέτησης ούτε έχει εγγενή νομική ισχύ, απλώς καταδεικνύει τις αξιώσεις και το εύρος τους, όπως το κατανοεί κάθε κράτος μεμονωμένα. Όσο, λοιπόν, υπάρχει διένεξη, υπάρχει υποχρέωση αποχής από μονομερείς ενέργειες έρευνας υφαλοκρηπίδας, γιατί εμποδίζουν τη δυνατότητα συμφωνίας για οριοθέτηση, ενώ παράλληλα η Τουρκία δεσμεύεται από το Πρακτικό της Βέρνης (μορατόριουμ, 1976), την ισχύ του οποίου ουδέποτε αμφισβήτησε.

Ο κ. Αλέξανδρος Διακόπουλος είναι αντιπρόεδρος (ε.α) Π.Ν, πρώην σύμβουλος Εθνικής Ασφαλείας, ειδικός σύμβουλος **ΕΛΙΑΜΕΠ**.

Ο κ. Πέτρος Λιάκουρας είναι καθηγητής Διεθνούς Δικαίου, διευθυντής Μεταπτυχιακού Προγράμματος, Πανεπιστήμιο Πειραιώς.

Ο κ. Κώστος Κραντής είναι καθηγητής Διεθνών Σχέσεων και δ/ντής του ΙΔΙΣ, Πάντειο Πανεπιστήμιο.
Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι καθηγητής Διεθνών Σχέσεων και διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων, Αμερικανικό Κολλέγιο Ελλάδος.